

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra statistiky

Teze diplomové práce

**Demografický vývoj ve městě Kolín v návaznosti na
předškolní zařízení**

Lucie Skalová

© 2015 ČZU v Praze

Souhrn

Diplomová práce se zabývá demografickým vývojem ve městě Kolín v souvislosti s problematikou předškolních zařízení. Nejprve je analyzován vývoj vybraných základních demografických charakteristik v časové řadě 1999 – 2013 včetně prognózy počtu narozených dětí do roku 2016. Práce se dále zabývá statistickou analýzou mateřských škol ve městě Kolín, v níž se sleduje počet zařízení, kapacity zařízení, počet tříd a počet dětí v mateřských školách ve školním roce 1999/2000 – 2014/2015. V závěru práce je provedeno dotazníkové šetření. Úkolem dotazníkového šetření je zjistit spokojenost rodičů s mateřskými školami v Kolíně, jež navštěvují jejich děti. Na základě dotazníkového šetření jsou v závěru práce formulovány návrhy a doporučení vedoucí ke zlepšení kvality a spokojenosti s mateřskými školami v Kolíně.

Klíčová slova

Demografie, věková struktura, porodnost, úmrtnost, migrace, dětská složka, vzdělávání, předškolní zařízení, Kolín

Cíl práce

Cílem diplomové práce je statistická analýza demografického vývoje ve městě Kolín v návaznosti na předškolní zařízení. Bude hodnocen vývoj počtu obyvatel a jejich struktura, přirozený a migrační přírůstek za období 1999 - 2013. U počtu narozených dětí bude provedena predikce budoucího vývoje. Součástí řešení bude statistická analýza kvantitativních ukazatelů mateřských škol (počet mateřských škol, kapacity, počet tříd a počet dětí) ve městě Kolín ve školních letech 1999/2000 – 2014/2015. Z výsledků dotazníkového šetření budou zjištěny základní nedostatky mateřských škol v Kolíně a provedena analýza závislosti vybraných kvalitativních znaků. Na základě provedených analýz budou formulovány návrhy a doporučení vedoucí ke zlepšení vývoje a současné situace mateřských škol ve městě Kolín.

Metodika

Práce byla zpracována na základě prostudování odborné literatury, internetových stránek a přímé komunikace s pracovníky Českého statistického úřadu a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky a jednotlivých mateřských škol. K vypracování textové části byl použit Microsoft Word a pro zpracování tabulek a grafů byl použit Microsoft Excel. Analýzy závislosti vybraných kvalitativních znaků a prognóza počtu narozených dětí byla zpracována pomocí statistického softwaru STATISTICA 12. Dotazníkové šetření vybrané skupiny obyvatel bylo provedeno v únoru a březnu 2015.

Dosažené výsledky

Demografický vývoj města Kolín byl pozorován za období let 1999 – 2013. V roce 2013 dosáhl počet obyvatel města 31 026, což činilo nárůst oproti roku 1999 o 417 obyvatel, tedy o 1,36 %. Od roku 2002 docházelo k úbytku počtu obyvatel a jejich stav se snížil pod hranici 30 000 obyvatel. Nejvyšší nárůst počtu obyvatel oproti předchozímu období byl zaznamenán v roce 2005, kdy se počet obyvatel zvýšil o 686. Tento nárůst můžeme přisuzovat počátku výroby automobilové společnosti TPCA s.r.o., jejíž výroba zahájila provoz 28. 2. 2005 a která v současné době zaměstnává přes 3 000 pracovníků.

Z hlediska členění obyvatelstva na ekonomické generace je v Kolíně nejvíce zastoupeno osob v produktivním věku. V roce 1999 představovala tato kategorie 70,56 % a v roce 2013 66,46 % z celkové populace. Negativním jevem je rovněž pokles dětské složky a růst

počtu občanů v poproduktivním věku. Tento stav bude mít za následek stárnutí populace. Na děti tak bude postupně připadat více lidí v důchodovém věku a bude se zvyšovat i nadále průměrný věk i index stáří. Průměrný věk obyvatel Kolína se od roku 1999 zvýšil o 2,8 roku, index stáří v roce 2013 dosáhl hodnoty 129,9 a index závislosti mladých osob v období klesal z důvodu poklesu dětské složky a v roce 2013 činil počet dětí na 100 osob ve věku 15 – 59 let 24,5.

Z hlediska porodnosti docházelo na počátku období k poklesu počtu narozených dětí, od roku 2005 probíhal razantní vzestup narozených, který kulminoval v roce 2009 s počtem 399 živě narozených dětí, což představovalo zvýšení oproti roku 1999 o 61,54 %. Důvod zvýšené porodnosti může souviset se vznikem společnosti TPCA s.r.o., z důvodu vyššího počtu přistěhovalých osob a ženám ze silnějších populačních ročníků, které v těchto letech začaly zakládat rodiny. V roce 1999 připadal největší podíl počtu živě narozených dětí na ženy ve věkovém rozmezí 25 – 29 let, v roce 2013 ženám ve věku 30 – 34 let. Z pohledu rodinného stavu se každoročně nejvíce dětí rodí ženám vdaným.

Od roku 1999 počet zemřelých osob spíše stagnuje, což přirozeně působí na přirozený růst populace. Důvod klesajícího počtu zemřelých lze přisuzovat lepší kvalitě a dostupnosti zdravotní péče, zdravějšímu stravování a výzkumu nových léků.

Z hlediska počtu přistěhovalých osob do města docházelo k výraznému nárůstu v letech 2005 – 2008, kdy jejich počet překročil hranici 1. tis. Počet vystěhovalých obyvatel měl na počátku období převážně rostoucí charakter, od roku 2009 došlo k poklesu a od roku 2011 opět k růstu. Z hlediska věkového složení našlo ve městě nové bydlení i z města odešlo nejvíce občanů v kategorii 15 – 64 let. Další vývoj počtu přistěhovalých lze do budoucna stěží odhadovat, jelikož migrace bude zčásti souviset s vývojem na trhu práce.

V druhé části praktické práce se analýza zabývala oblastí týkající se mateřských škol v Kolíně. Byl sledován počet mateřských škol, jejich kapacity, počet tříd a počet dětí za období školních let 1999/2000 – 2014/2015 (vždy k 30.9).

Ve školních letech 2005/2006 – 2010/2011 došlo vzhledem ke klesající porodnosti k uzavření mateřských škol a jejich stav se snížil na 11, což za sledované období představovalo nejnižší počet mateřských škol v Kolíně. Od školního roku 2010/2011 došlo vzhledem k demografickému vývoji k opětovnému růstu kapacit mateřských škol na současných 12. Město Kolín, jako zřizovatel většiny mateřských škol začalo navyšovat kapacity stávajících mateřských škol tvorbou odloučených pracovišť. Na potřebu nových

míst v mateřských školách začal reagovat i soukromý sektor. Ve školním roce 2014/2015 činí kapacity mateřských škol celkově 1 168 míst, což oproti roku 1999 představuje nárůst o 18,58 %. V současné době jsou téměř všechny mateřské školy v Kolíně plněny na 100 %. Ve školním roce 2014/2015 činí celkový počet tříd 49, což je nárůst oproti výchozímu 1999/2000 o 28,95 %. Na třídu mateřské školy v současnosti připadá v průměru 23,4 dětí. Z hlediska vývoje počtu dětí ve věkové kategorii 3 – 5 let společně s vývojem počtu dětí navštěvující mateřské školy v Kolíně docházelo od roku 1999/2000 – 2013/2014 k převaze dětí navštěvující mateřské školy nad dětmi ve věku 3 – 5 let. Ve školním roce 2014/2015 je v mateřských školách umístěno 1 149 dětí, což oproti roku představuje navýšení o 32,12 %.

Poslední část vlastní práce se zabývala zhodnocením dotazníkového šetření. Na základě dotazníkového šetření byla provedena analýza závislosti vybraných kvalitativních znaků, u nichž nebyla prokázána závislost. Šetření se zúčastnilo celkem 102 respondentů, z nichž 61 tvořily ženy. Z výsledků dotazníkového šetření vyplynulo, že 64,71 % dotázaných umístilo své dítě do školky na první pokus. Řada dětí tak byla do školky umístěna až rok před povinnou školní docházkou, jelikož v tomto období být umístěny do školky musí. Rodiče ze 76,47 % mají ve školkách umístěno pouze 1 dítě, 23,53 % rodičů má ve školkách umístěno dvě a více dětí. Na otázku ohledně dostatečných kapacit zařízení předškolní výchovy se respondenti vyjádřili celkově spíše negativně. 71,57 % uvedlo, že si nemyslí, že by v Kolíně byla dostatečná kapacita. Celkově 93,13 % rodičů je spokojeno s provozní dobou mateřských škol. I u kvality školního vzdělávacího programu převládala spokojenost z 90,19 %. V otázkách spokojenosti s přístupem pedagogů k rodičům a k dětem převládala také spíše spokojenost. S vnitřním vybavením školky je 98,03 % rodičů celkově spokojeno. Jiná situace nastala u spokojenosti s venkovním vybavením, kdy bylo spokojeno 75,49 % rodičů. Rodiče by si pro své děti přáli především více hracích prvků na školních zahradách. S pohybovými, výtvarnými a pěveckými aktivitami je většina rodičů spokojena. U možnosti výuky jazyků jsou rodiče spíše nespokojeni a 5,88 % rodičů zvolilo možnost „Neumím posoudit“. Důvodem této volby je skutečnost, že v některých mateřských školách je výuka jazyků určena až pro děti předškolního věku či je zpoplatněna v rámci kroužků. Z hlediska mimořádných aktivit jsou rodiče celkově spokojeni ze 65,68 %, v ostatních případech by rodiče pro své děti uvítali možnost návštěvy divadel, více výletů a školku v přírodě. U otázky spokojenosti s kvalitou a skladbou školního

jídelníčku jsou rodiče celkově spokojeni z 81,37 %. 55,88 % rodičů by mateřskou školu svých dětí doporučilo svým přátelům a známým, 33,33 % by školku spíše doporučilo, 9,80 % spíše nedoporučilo a 0,98 % určitě nedoporučilo. Z hlediska oznámkování mateřské školy na stupnici 1 – 5 (nejhorší) 43,14 % rodičů zvolilo možnost známky 1, známkou 2 ohodnotilo školku 39,21 % rodičů, známku 3 zvolilo 12,75 % rodičů a 4 oznámkovalo 4,90 % rodičů. Hlavní nedostatky spatřují respondenti převážně ve vybavenosti školní zahrady hracími prvky, množství a kapacitách kroužků, nedostatečném množství mimořádných akcí, ve špatné kvalitě a skladbě školního jídelníčku, komunikaci pedagogů s rodiči a dětmi. Mezi nejčastěji uváděné přednosti kolínských mateřských škol rodiče uvádějí jejich dostupnost, přístup pedagogů k dětem, kvalitní vzdělávací program, milé a rodinné prostředí, vnitřní vybavení, mimořádné aktivity u některých školek. Z hlediska výběru mateřské školy většina rodičů uvedla, že mateřskou školu zvolili na základě dostupnosti z 30,39 %, 25,49 % na základě získaných referencí a 22,50 % na základě přijetí. Zatímco v minulosti se většině rodičů podařilo umístit své dítě do předem vybrané mateřské školy, v současné době si rodiče z důvodu umístění dětí podávají více přihlášek do jednotlivých mateřských škol a důležitým faktorem se tak stává pouze umístění. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že rodiče dětí jsou ve všech směrech spokojeni či spíše spokojeni s přístupem v mateřské škole zřizované církví a soukromým sektorem. Z dotazníkového šetření rovněž vyplynulo, že rodiče dětí jsou spokojeni a spíše spokojeni s přístupem pedagogů jak k dětem, tak k rodičům, s kvalitou vzdělávacího programu a pohybovými činnostmi u kapacitně menších mateřských škol zřizovaných městem Kolín (MŠ Kmochova, MŠ T. Štítného, MŠ Sendražice).

Na základě dotazníkového šetření byly v závěru práce formulovány návrhy a doporučení. Město Kolín, jako zřizovatel většiny mateřských škol v Kolíně by měl zvážit současnou situaci ohledně kapacit stávajících zařízení. Vedení mateřských škol a pedagogové by se měly zaměřit na zkvalitnění poskytovaných služeb v oblasti předškolního vzdělávání prostřednictvím zvyšování množství mimořádných akcí, přístupu k rodičům o školních aktivitách a zvážit úpravu školního jídelníčku. Rovněž by bylo vhodné zvážit možnosti zvýšení herních prvků na zahradách mateřských škol.

Vybraná literatura

HINDLS, Richard a kol.: *Statistika pro ekonomy*. 8. vyd. Praha: Professional publishing, 2007, 415 s. ISBN 978-808-6946-43-6.

KALIBOVÁ, Květa: *Úvod do demografie*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2003, 52 s. ISBN 80-246-0222-9.

KOSCHIN, Felix: *Demografie poprvé*. 2. přeprac. vyd. Praha: Oeconomica, 2005, 122 s. ISBN 80-245-0859-1.

KREBS, Vojtěch a kol.: *Sociální politika*. 4., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: ASPI, 2007, 503 s. ISBN 978-80-7357-276-1.

POTŮČEK, Martin: *Sociální politika*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995. Studijní texty (Sociologické nakladatelství), sv. 7. ISBN 80-85850-01-x.

ŠOTKOVSKÝ, Ivan.: *Úvod do studia demografie*. 1. vyd. Ostrava: Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava, 1996, 158 s. ISBN 80-7078-327-3.